

 Sotsiaaldemokraadid

Igaüks loeb!

**AVO
KRUUSLA:**
vallavalitsemine
tähendab seadust,
õigust, õiglust
ja ausust
lk 6

**MARKUS
MEINHART
REGO:**
Kanepi peab
olema parim
koht, kuhu
tagasi tulla
lk 7

Kanepi valla-
vanema kandidaat

155

**Aigi Salundi-
Galitsin**

Põlva valla-
vanema kandidaat

225

Maris Neeno

Räpina valla-
vanema kandidaat

101

Diana Salf

Kolm valda – üks Põlvamaa

**Lahenda
RISTSÕNA ja
võida reis!**

Igaüks loeb!

Lauri Läänemets
Sotsiaaldemokraatide esimees

Hea Eesti inimene, ära lase ennast taaskord petta. Paljud erakonnad lubavad neil valimistel kättemaksu valitsusele, kuid mitte lahendusi ja vastutust tuleviku eest. Tugevat majandust ei ehita Euroopa suurima ebavõrdsusega, jõuetus riigis.

Ebavõrdsus lõhub ühtsust

Eestis kuulub 10%-le inimestest 59% varadest. Vaid paarikümne aastaga oleme jõudnud varanduslikus ebavõrdsuses Euroopa tippu. See tähendab, et peredel napib toidu- ja laste huviharidusraha. Samas kasvavad riigikaitse kulutused miljardi euro võrra. Ära usu neid, kes lubavad samal ajal suurendada riigi kulusid ja vähendada maksumulusid! See on samasugune vale, nagu oli kurikuulus „Lugege mu huultelt“.

Kasvav ebavõrdsus pole ainult õigluse küsimus, vaid ka majandusprobleem – kui meie inimesed ei jaksa osta kohalikku kaupa ja teenust, siis on meie ettevõtjatel vähem raha ka tootearenduseks ning ekspordiks. Liiga suur ebavõrdsus teeb lõpuks kõik vaeseks, eriti väikelinnades ja maapiirkondades.

Õiglane koormus

Peame muutma maksusüsteemi nii, et rikkamad panustaksid rohkem ja keskmise pere koormus väheneks. Selleks vajab Eesti peresid säästvat, aga riigieelarvet täitvat astmelist tulumaksu. Nii on riigieelarves raha riigikaitse, hariduse ja arstiabi jaoks, samas on ka Eesti peredel raha, et osta Eesti ettevõtja teenuseid ning kaupu.

Koormuse õiglasemaks jaotamiseks algatasid sotsiaaldemokraadid Riigikogus ka seaduseelnõu toiduainete käibemaksu vähendamiseks 9%-le.

Head avalikud teenused

Sotsiaaldemokraadid seisavad selle eest, et põhiteenuseid näiteks hariduses, tervishoius ja sotsiaalhoolekandes ei kärbitaks. Nende teenuste pakkumise vähendamine tähendab inimeste omaosaluse suurenemist. See on aga sisult sama keskklassi ja vähem teenivate inimeste maksukoormuse suurendamisega, sest jätab vähem raha kätte. Tulumaksu langetamisest tuleneva paarikümneeurose võidu rõõm kaob kiiresti, kui pere peab lapse huvihariduse eest kuus 25 eurot rohkem maksma. Samuti tervishoius – paremerakondade lubatud eraraha kaasamine tähendab tegelikult lihtsalt patsiendi suuremat rahalist panust. Sa ei võida, kui pead 10 000 eurose operatsiooni eest maksma 10% omaosalust.

Miks valida sotsiaaldemokraadid?

Igas külas, alevikus ja linnas võiks olla võimalik mitte ainult elada, vaid teenida väarikat palka ning pensioni. Riigi õhukeks lihvimine seda aga ei võimalda. Tee kohalikel valimistel otsus siinses ajalehes esile toodud sotsiaaldemokraadist kandidaadi kasuks. Hooliv kohalik võim on tugev alus võimuvahetuseks ka riigis.

Eesti kaitsetahe on tugev, kui igaüks tuleb toime. Iga pere, iga linn ja maapiirkond. Iga Eesti inimene. Sest – igaüks loeb!

Aigi Salundi-Galitsin: minu kodu, minu vastutus

Kanepi vald on minu jaoks palju enam kui koht kaardil. Siin asuvad minu juured, läheduses elavad minu jaoks olulised inimesed ning sinne looduskeskond ja külakogukond pakuvad just neid väärtusi, mida oluliseks pean. See on minu kodu.

See pärast soovin anda panuse, et elu vallas oleks elanike jaoks tähendusriikas ja tegetsetaks ühtse eesmärgi nimel – elujõulise ja tuleviku vaatava elukeskkonna hüvanguks. Kõige alus on märkamine ja hoolimine sellest, mis ümberringi toimub ning võimalus osaleda otsustusprotsessides.

Ausus valla töö planeerimisel ja elluviimisel on minu jaoks tööviis, mitte loosung. See tähendab, et uste taga ei toimu erikokkuleppeid ja reeglid kehtivad kõigile ühtmoodi. Konkursid on pädevuspõhised, istungite materjalid aegsasti avalikud ning eelarve selgitatakse lahti arusaadavas keeles – kuhu läheb meie raha ja miks. Ausus tähendab ka seda, et otsuseid tehakse koos inimestega, keda need puudutavad, mitte tagantjärele. Otsuste tegemisse peavad olema kaasatud kohalikud elanikud, sealhulgas ettevõtjad, sest vallavalitsuses ja volikogus tehtud valikud mõjutavad otseselt siinset elu- ja ettevõtluskeskkonda.

Koostöö valla ning kohalike elanike vahel on tegusa ja hooliva kogukonna mootor – see ühendab teadmised, vastutuse ja päriselulised vajadused. Koostöö ja kaasamine ei tähenda üksnes küsitlust,

vaid ühist arutelu ning rollide kokkuleppimist, et vastutus ja lubadused ei hajuks. Nii kasvab usaldus, kiireneb kokkulepitu elluviimine ning eelarvelised vahendid leiavad õiged ja mõistlikud kohad.

Maksud annavad palju mõtte- ja kõneainet

Riiklikke makse, näiteks tulumaksu, käibemaksu, aktsiise, sotsiaalmaksu ja alates 2025. aastast kehtivat riiklikku mootorsõiduki maksu kohalik omavalitsus ei muuda ega määra. Nende reegleid kujundab Riigikogu, kuhu oleme samuti oma esinduse valinud. Alati ei ole tehtud valik osutunud õigeks. See on loomulik osa elust, millest tuleb õppida, tehes järgmisel korral uus ja hoolikalt läbimõeldud otsus. Kohalik omavalitsus saab tuua leevendust aga riiklike maksude mõjule: sihitud toetuste ja hüvitistega (näiteks madalama sissetulekuga peredele või eakatele), planeerides bussiliiklust, mis päriselt aitaks jõuda punktist A punkti B ning vähendada sellega autode arvu leibkonnas jne. Muidugi ei tohi unustada, et valla eelarve on piiratud, kuid õigelt ja õiglaselt planeerides saab parandada just neid kitsaskohti, mis siinsete inimeste igapäevaelu ja toimetulekut kergendaksid.

Valla koolides on olemas tipp-tasemel õpetajad, kuid aasta-aastalt suureneb vajadus tugipersonali järele, sest kaasav haridus on tulnud selleks, et jääda. Kaasav haridus on lähenemine, kus kõigil lastel on võrdne võimalus õppida tavaklassides. Erinevusi väärtustatakse ning igale lapsele tagatakse vajalik abi, et toetada tema arengut. Siinne hariduskorraldus peab tagama, et eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi abi on kättesaadav ning toetus- ja sekkumismeetmeid rakendatakse

CV

- Sünniaeg: 30. märts 1987
- Kahe lapse ema
- Omandanud magistrikraadi *cum laude* loodusteadustes Tartu Ülikoolis
- Töötanud TÜ Füüsika Instituudis, Nanotehnoloogiade Arenduskeskuses
- Praegune töökoht Räpina Aianduskool
- Kogemused rahvusvahelises projektitöös, aktiivne kogukonna liige
- Vabal ajal meeldib võimalikult palju viibida looduses, lugeda ja perega aega veeta

õigel ajal. Kui haridusasutuses on olemas abikäed, mis toetavad õpilase õppeprotsessi ja õpetajat, siis saavad särada nii need, kes vajavad lisajulgustust ja -tähepanu kui ka need, kes tahavad kiiremas tempos edasi liikuda.

Külakogukonnad on valla selgroog

Külaseltsid, kogukonnamajad, talgud ja külapäevad hoiavad meie elu päriselt elus. Neist sünnivad väikesed, ent mõjuvad teod: ühine mänguväljak, turvaline ja korras külalplats jmt. Targad vallad annavad küladele hääle ja vahendid ning usaldavad, sest kohalik teab ja tunneb, kust king kõige enam pigistab.

Hoolivus, ausus, koostöö ja aktiivsed kogukonnad – need on neli sammast, millele meie valla tulevik peab toetuma. Kui need on paigas, sünnib koht, kus lapsel on julge minna, eakal kindel olla, ettevõtjal võimalus tegutseda ja kõigil on põhjust öelda: „Siin on hea elada!“.

155

Aigi Salundi-Galitsin
Keskkonnakaitse eriala juhtõpetaja, Räpina Aianduskool

160

Sigrid Mark
Õpetaja, Otepää
Gümnaasium

Sigrid Mark: kui unistada, siis ikka suurelt!

Kuigi minu lapsepõlvkodu asub Võrumaal, siis Valgjärve küla Põlvamaal on minu kodukohaks olnud peaaegu 40 aastat. Siin ma elan ja soovin olla. Siin on sündinud minu lapsed ja kasvamas lapselapsed, siit olen jätkanud haridusteed ning lisaks igapäevatoele tegelema oma hobidega, mille kohta võib kokkuvõtlikult öelda - lauluga joostes läbi elu.

Lugupeetud lugeja! Taas on kätte jõudnud nii-öelda lubaduste andmise aeg ehk ees on ootamas kohaliku omavalitsuse valimised. Mul ei ole kombeks „suure suuga linna ehitada“, samuti ei taha ma anda lubadusi, mida reaalselt täita ei suuda. Aga mulle meeldib unistada ja sotsiaaldemokraatide omavalitsuse valimiste programm

on minu jaoks nagu unistuste pakett. Mõtted sellest, kuidas asjad tegelikult võiksid olla ja kui unistada, siis ikka suurelt!

Vald peaks olema inimeste, mitte inimesed valla jaoks

Mulle on meeltnööda ütlemine, et vald peaks olema inimeste jaoks, mitte vastupidi. Kanepi vald peaks olema koht, kuhu tahetakse tulla, kus kõigiga arvestatakse, kus kõigil on hea olla.

Minu jaoks südamelähedased valdkonnad on seotud laste, noorte, hariduse, noorte perede, kultuuri ja spordiga. Kindlasti ei jäta mind külmaks kodupaiga ilu ja looduslik võlu. Kahe käega toetan ettevõtlusega seotud küsimusi ja ettepanekuid. Samuti ei saa üle ega ümber juba auväärsesse

CV

- Sünniaeg: 29. august 1968
- Kolme täiskasvanud lapse ema, viiekordne vanaema
- Lõpetanud Tartu Õpetajate Seminari klassiõpetajana, omandanud Tartu Ülikoolis eripedagoogika magistrikraadi
- Töötanud Valgjärve Põhikoolis, Maaritsa Algkoolis (direktori kt), Kambja Lasteaias. Praegu Otepää Gümnaasiumis klassiõpetaja
- Olnud pikka aega MTÜ Koduküla Valgjärve juhatuse esinaine, projektide autor ja teostaja
- Kanepi valla volikogu liige, haridus- ja noorsookomisjoni juht (2021-2025)

ikka jõudnud kodanikest, kelle väljateenitud puhkus peaks kulgema elamisväärselt ja õnnelikult. Võtke või jätke, aga need on teemad, kus soovin oma sõna sekka öelda, et midagi muutuks ilusamaks või kellegi elu kergemaks ja paremaks. Kanepi vallale soovin järgmiseks neljaks aastaks võimalikult paljude unistuste täitumist!

Kaie Sild: igal külal olgu oma jõulud ja jaanituli

Olen Kaie Sild, Põlgaste Eakate Klubi Elulõng esinaine. Töötan Põlgaste pansionaadis ja olen meie kogukonna aktiivne liige. Usun ühtsesse vaimu ja traditsioonidesse. Põlgaste inime

ne jaanikule Krootusele ega vastupidi – igal külal olgu oma jõulud ja jaanituli. Soovin, et vald panustaks rohkem hooldekodu hooldustöötajate tervisesse, sest töö on raske nii füüsiliselt kui ka vaimselt.

162

Kaie Sild
Hooldustöötaja,
Põlgaste Pansionaat

Margit Lail: toetan ausat ja avatud valitsemist

Olen Margit Lail – abikaasa, ema ja vanaema. Teenin Kanepi Jaani koguduse õpetajana ning töötan pereõena – mu igapäevane teenimisviis on hingehoid ja palve, aga ka käegakatsutav abi. Armastan vaikust, muusikat ja liikumist. Need hoiavad pea selge ja südame avatuna. Jõudu leian palvest ja kirikust. Usun, et kirik peab olema Kanepi valla elav süda – koht, kuhu tulla se palvetama, muusikat kuulama, nõu küsima ja üksteist toetama.

Pean oluliseks, et meie vald oleks aus ja avatud. Otsused peavad sündima läbipaistvalt ja inimeste kaasamisega nii, et igaüks teaks, kuidas ja miks midagi tehakse. Iga hääl loeb. Minu kogemus koguduse- ja öetöös näitab, et hooliv suhtlus, selge vastutus ja koostöö loovad usaldust. Seepärast toetan niisugust valla juhtimiskultuuri, kus volikogu on tõesti elanike esindus ning eelarve kujuneb avalikult, arvestades koolide, kultuuri- ja sotsiaalvaldkonna vajadusi.

Hooliv kogukond algab lapsest ja ulatub eakani. Soovin, et peredel oleks päriselt kergem: tasuta koolitoit gümnaasiumi lõpuni, ranitsa- ja koolilõputoetus, laiem huviharidus ning tugi kutseõppuritele. Hoolitsetud haljasalad, turvalised ülekäigud ning korras teed ja

CV

- Olen Margit Lail, EELK Kanepi Jaani koguduse õpetaja ja ametis ka pereõena.
- Minu tee vaimulikuks ja õeks on ühendatud üheks kutsumuseks: olla inimeste kõrval palves, nõus ja teos.
- Armastan vaikust, muusikat ja liikumist.
- Hoian Kanepi kihelkonna pärandit, väärtustan haridust ja hoolikannet, toetan ausat ja avatud valitsemist.
- Soovin, et Kanepis püsiks hooliv kogukond ning et kirik, kogukond ja vald töötaksid ühes rütmis. Hingehoid ja palve on minu igapäevane teenimisviis Kanepis.

kõnniteed annavad kindluse, et laps saab kooli ja eakas poodi.

Soovin ja tegutsen iga päev selle nimel, et igal inimesel meie kogukonnas oleks väärikus ja toetus ning keegi ei peaks olema üks. Et kirikus oleks soe valgus, vallamajas avatud uks ja külas rahulik süda.

Hoian Kanepi kihelkonna pärandit ja kultuurielu: koorid, kontserdid ja kogukonna pühad loovad ühtekuuluvust.

168

Margit Lail
EELK Kanepi Jaani
kogudus, õpetaja.
OÜ Maritta Loog,
pereõde.

Tiia Pentsa: Kanepi otsustas kärpida laste arvelt

Tänavu 1. jaanuaril jõustus Kanepi vallas kaks otsust, mis puudutavad otseselt lapsi: kaotati lasteaia toidutoetus ja lõpetati koolilõpetajatele makstav toetus. On arusaadav, et majanduslikult keerulised ajad sunnivad valikuid tegema ja kulusid kärpima, kuid meie vald otsustas seda teha laste arvelt. Samal ajal suurendati Kanepi valla ametnike ja töötajate arvu 23-ni.

Olen põline praeguse Kanepi, endise Kõlleste valla elanik. Minu isapoolsed juured on sügavalt siinses mullas. Seda valusam on kõrvalt vaadata, kuidas vald on valinud tee, mis ei arvesta kõigi elanikega ega toeta meid võrdselt.

Tõsi, esimesse klassi astujatele on veel säilinud nn ranitsatoetus. Kuid mitte kõigile lastele. Erinevalt paljudest teistest omavalitsustest makstakse Kanepis toetust ainult neile, kes lähevad õppima Kanepi valla kooli. Seda hoolimata asjaolust, et kõik need lapsed on valla elanikud ja nende vanemad maksavad makse siinsesse eelarvesse. Peredel võib olla erinevaid põhjuseid valida mõne teise omavalitsuse kool: vanema töökoht

asub mujal, kool sobib lapse eripäradega paremini või on lihtsalt kodule lähemal.

Kuigi enamustes omavalitsustes on kehtestatud lasteaia kohatasu ja toiduraha, siis kunagine otsus Kanepi valla elanikud sellest vabastada oli eesmärgiga muuta vald noortele peredele atraktiivseks. See tähendab rohkem

CV

- Sünniaeg: 17. august 1973
- Vanaema kaheaastasele poisipõnnile
- Vabatahtlik loomapäästja - koostöö Tartu Kassikaitsega juba kaheksa aastat
- Korteriühistu juhatuse liige
- Hobideks on lugemine, aiandus ja korilus
- Poliitikahuviline
- Põline Kanepi valla elanik
- Hingelähedased teemad: lapsed, loomad ja eakad
- Kandideerin volikokku, sest usun, et muutused on võimalikud ja Kanepist võiks saada vald, kus igal inimesel on hea elada ning igauks tunneb, et vald on talle toeks.

elanikke, rohkem maksumaksjaid, parem eelarve, rohkem lapsi, elujõulisemad koolid.

Hoolimata suurenenud ametnike arvust, on vald elanikest üha kaugemaks jäänud. Kirjade vastused viibivad ja ametnikega kohtumise peab eelnevalt kokku leppima. Nii väikese valla puhul võiks muredele ja probleemidele reageerimine olla operatiivsem. Valdade liitmise üks eesmärke pidi olema valitsemiskulude vähendamine. Kahjuks paistab, et Kanepi vald on liikunud vastupidises suunas.

Võrdne kohtlemine peaks väikese valla puhul olema iseennest mõistetu. Meie vald vajab otsuseid, mis seavad esikohale inimesed, mitte kitsa ringkonna huvid. Kanepi vald saab tugevaks vaid siis, kui iga inimene on ühtmoodi tähtis.

Ma arvan, et kärpekohti Kanepi vallas on mitmeid ning kärpimine laste ja perede arvelt peaks seega jääma viimaseks valikuks. Arvan, et Kanepi vald vajab uut pilku ja lähenemist oma juhtimises. Uskudes, et muutused paremuse suunas on võimalikud, tahan anda oma panuse parema Kanepi valla tulevikku.

163

Olar Kõo

Juhatuse esimees
Pihlasalu OÜ

CV

- 44-aastane
- abielus, kahe lapse isa
- Pihlasalu OÜ juhatuse esimees / üldhittaja
- Karilatsi külvavem; kogukonna- ja kultuurielu eestvedaja
- Hobideks on muusika ja looduses liikumine

Olar Kõo: tugevad külad, toimivad teenused ja elav kultuur tähendab hoolivamat Kanepit

Olen isa, Karilatsi külvavem, kultuurihuviline ja ettevõtja. Kanepi vallas olen elanud ja tegutsenud üle kahekümne aasta. Teen igapäevatööd oma ettevõttes ning hobikorras musitseerin omaloodud bändis – see hoiab pea selge ja südame kodukandi juures.

Ettevõtlus on õpetanud mind kandma vastutust, tegema koostööd ja liikuma lahenduste suunas. Külvavemana tean, kui tähtis on kuulata inimesi, märgata muresid ja leida kokkuleppeid, mis teevad päriselt elu paremaks. Soovin valda, kus iga inimene tunneb end väärtusliku ja hoituna – see algab tugevast kogukonnast.

Seisan selle eest, et maal oleks päriselt hea elada: elujõulised külad, toimivad teenused ja elav

kultuurielu igas paigas. Mul on kolm fookust: haridus ja noorte võimalused, eakate väärikas toimetulek ning kohalike töökohtade hoidmine ja kasvatamine. Hea lasteaed ja kool kodu lähedal, vallaelu, kus toimub piisavalt üritusi, eakatele paindlik tugi nii kodus kui ka hooletandeteenuses ning ettevõtjale selged reeglid, kiire asjaajamine ja korras teed. Usun, et kõigil peab olema õigus turvalisele, tervisele ja sisukale elule.

Kandideerin Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nimekirjas, sest usun, et hoolimine on tugevus, mitte nõrkus. Olen valmis tegutsema koos kogukonnaga, et Kanepi vald oleks koht, kuhu tahame jääda ning kuhu julgeme oma lapsi ja lapselapsi tagasi kutsuda.

158

Tiia Pentsa

Kokk, Krootuse
kool

Aivar Saag: lubadustest tegudeni – koos Kanepi tuleviku nimel!

Olen sündinud ja kasvanud Kanepi vallas Sikahansi talus. Olen töötanud kolhoosi treialina ja hiljem Erastvere metskonnas mehaanikuna. Alates 1989. aastast olen pidanud Sikahansi talu, millest on praeguseks kujunenud pereettevõtte Hansi OÜ. Olen kolme lapse isa ja seitsmekordne vanaisa. Minu hobideks on jahil ja kalal käimine.

Kanepi vald vajab rohkem kuulamist ja kaasamist! Soovin, et iga elanik saaks kaasa rääkida valla tulevikus ja lubadused ei jääks vaid sõnadeks, vaid muutuksid tegudeks. Hoolime rohkem oma inimestest ja teeme Kanepi vallast koha, kus on hea elada ja tulevikku rajada.

Lubadustest tegudeni – koos Kanepi tuleviku nimel!

165

Aivar Saag

Sikahansi talu
peremees,
Hansi OÜ osanik

10 põhilubadust – Kanepi sotsiaaldemokraadid ja sõbrad

- 1 Vältame isiklike sidemete mõju töölevõtmisel. Korrastame ametnike ja töötajate värbamis- ja konkursitingimusi, et need oleksid ausad ja kõigile arusaadavad.
- 2 Taastame lasteaia toiduraha toetuse ning kindlustame tasuta koolitoidu gümnaasiumi lõpuni.
- 3 Hoolitseme oma eakate eest – hooldekodud jäävad valla omandisse.
- 4 Asendame senised eakate jõulupakid rahalise toetusega.
- 5 Ranitsa- ja koolilõputoetus kõigile Kanepi valla lastele, sõltumata sellest, kus nad õpivad.
- 6 Tagame teede ja tänavate korrashoiu- ning remondikava elluviimise.
- 7 Arendame kõnni- ja kergteede võrku ning parandame nende hooldamist. Muudame ülekäigud asulates turvalisemaks.
- 8 Toetame kogukonna traditsioone, igale piirkonnale oma kogukonnaüritused – jõulud ja jaanipäev.
- 9 Looime sõbraliku ja investeringuid soodustava ettevõtluskeskkonna.
- 10 Suurendame elanike teadlikkust elanikkonnakaitsest, et kriisideks valmis olla.

Vaata põhjalikumalt: www.sotsid.ee/kanepi

Sinu kandidaadid

155

Aigi Salundi-Galitsin

Keskonnakaitse
eriala juhtõpetaja,
Räpina Aianduskool

156

Markus Meinhart Rego

Tartu Ülikool, üliõpilane

157

Marek Kruusla

Tegevjuht,
Hurmi Agro OÜ

158

Tiia Pentsa

Kokk, Krootuse kool

159

Rainer Soosaar

Kõlleste Garlic OÜ
juhatuse liige

160

Sigrid Mark

Õpetaja,
Otepää Gümnaasium

161

Ott Kool

Juhataja,
Orticaria Group OÜ

162

Kaie Sild

Hooldustöötaja,
Põlgaste Pansionaat

163

Olar Käo

Juhatusesimees,
Pihlasalu OÜ

164

Egle Rossmann

Kanepi valla Hooldekeskus,
hooldustöötaja, üliõpilane

165

Aivar Saag

Sikahansi talu peremees,
Hansi OÜ osanik

166

Imbi Rego

AS Hoolekandeteenused,
Kesk-Lõuna piirkonnajuht

167

Aron Tamberg

Üliõpilane

168

Margit Lail

EELK Kanepi Jaani
kogudus, õpetaja.
OÜ Maritta Loog, pereõde

169

Avo Kruusla

Ettevõtja Kaska-Luiga OÜ

Avo Kruusla: vallavalitsemine tähendab seadust, õigust, õiglust ja ausust

Olen alates 1990. aastate algusest elanud koos perega Kanepi vallas. Olen abielus, kahe lapse isa ja kolme lapse vanaisa. Koos oma pere ja ettevõtte meeskonnaga oleme rajanud Eesti ühe edukaima põllumajandusettevõtte. Enamus meie töötajatest on pärit Kanepi vallast. Täna oleme pereettevõttena tegutsenud juba 34 aastat.

Töö tulemused ja tunnustus ei ole saavutatavad ühe inimesega, selleks on vaja haritud meeskonda. Kaska-Luiga OÜ-s on kõrgharidusega 11 töötajat, kellest neljal on magistrikraad.

2009. aastal valiti meid parimaks piimakarjakasvatajaks, 2015. aastal sai meie talu tiitli „Põllumees rahva lemmik“, 2016. aastal saime ühistänukirja peaministrilt, rahandusministrilt ja maksuameti peadirektorilt parima maksumaksja tunnustusega. 2019. aastal pälvisime EPKK aumärgi „Eestimaa eest“ ning 2021. aastal aunimetuse „Põllumajanduse tippjuht“. 2024. aastal andis Eesti Vabariigi president mulle V klassi Valgetähe ordeni. Lisaks on nii minule kui ka abikaasa Galinale antud korduvalt parima tõuaretaja tiitel.

Meie ettevõtte on jõudnud oma töö tulemustega välisriikidele. Ettevõtte müüb tõumullikaid nii Euroopa Liitu kui ka kolmandatesse riikidesse. Igal aastal külastavad Kaska-Luiga OÜ-d põllumajandusettevõtjad teistest riikidest, huvi on tundnud näiteks Aserbaidžaan, Gruusia, Usbekistan, Kasahstan, Malta, Türgi, Küpros, Rumeenia jt. Oleme loonud kaubamärgi, mida tuntakse nii Eestimaal kui ka kaugemal.

Lootuses, et haritud spetsialistid tulevikus kodukanti naasevad, pakume juba teist aastat Kanepi Gümnaasiumi õpilastele

169

Avo Kruusla
Ettevõtja
Kaska-Luiga OÜ

suvisel töö võimalusi. Nii saavad nad tutvuda põllumajandustootmisega ning teenida ka väärikat palka. Ehk valib mõni neist tulevikus põllumajanduseriala, sest puudu on loomakasvatusteadustest, veterinaaridest, agronomidest ja inseneridest.

Meie valla ettevõtete edusammud ja saavutused ei ole aga leidnud piisavat kajastamist valla

uudistes. 2023. aastal pälvisid Äripäeva Põlvamaa Top 100 edetabelis esimesed kohad: Hurmi Agro OÜ – 1. koht, Kaska-Luiga OÜ – 3. koht ja Krootuse Agro OÜ – 4. koht. Siiski ei kajastatud neid saavutusi valla meedias, mis annab mõista, et ettevõtte võib küll eksisteerida, kuid pole piisavalt oluline. Meie valla erasektor on esmane maksu- maksja ja oluline on iga töökoht.

CV

- Sündinud 3. veebruar 1957
- Kaska-Luiga talu, Hurmi küla, Kanepi vald
- Põlgaste 8-klassiline kool ja Väimela NST (zootehnik)
- Käinud Nõukogude armees
- Väimela NST-s vanemzootehnik
- Kalevi kolhoosi seakasvatustalv juhataja
- Taevaskoja kolhoosi aseesimees
- OÜ Külmmari juhatuses esimees
- 1991–2017 Kaska-Luiga talu FIE
- 2017– Kaska-Luiga OÜ, juhatuses liige

Volikogu saab tegutseda ainult kodanike nimel

Olen olnud mitme volikogu liige ja viimases koosseisus valla revisjonikomisjoni esimees. Kandidateerides Kanepi valla volikokku on minu eesmärk tagada seaduse täitmine, õiguse ja õigluse nõuete järgimine. Valla valitsemine peab toimuma ausalt ja kodanikele arusaadavalt. Volikogu saab tegutseda ainult kodanike nimel. Isiklikud ambitsioonid ei ole lubatud ei volikogu liikmetele ega vallavalitsusele. Volikogu on organ, mis kehtestab valla juhtimise reeglid ja jälgib nende täitmist. Vastuvõetamatu on väikese seltskonna, nn tagatoa tahtmise läbisurumine. Kõigil Kanepi valla kodanikel on alates sünnist võrdsed õigused. See tähendab, et lastel, kes olude sunnil lähevad teistesse lasteaiadesse või koolidesse, on õigus samadele toetustele, mis on kehtestatud Kanepi valla allasutustes õppivatele lastele.

Minu eriline tähelepanu keskendub valla hoolekandestustele. Need jäävad vallavalitsuse hallata ja ei kuulu mingil juhul ümbernimetamisele sihtasutusteks ega erasektoris üleminekuks.

Investeeringutel peab olema selge otstarve

Selleks, et inimestel oleks tahtmine tagasi koduvalda tagasi tulla, on üheks eesmärgiks munitsipaallemade ehitus piirkondadesse, kus toimub aktiivne majandustegevus. See annaks võimaluse leevendada ja ennetada vananeva elanikkonna tõttu tekkivat tööjõupuudust. Teede ja tänavate ehitus ja korrashoid tihedalt asustatud aladel on valla üks tähtsamaid ülesandeid. Vald hakkab koduukse eest! Igal investeeringul peab olema selge eesmärk ja sihtotstarve. Vald ei saa ehitada kallimalt, kui seda teeb erasektor. Saverna noortepargi rajamine läks maksma 681 743 eurot, sellest valla raha 328 044 eurot, mille jaoks võeti laenu, lisanduvad intressikulud. Laenu võtmine üksnes maamärgi rajamiseks on mõttetu raha tuulutamise. Samas otsustas volikogu 2024. aasta lõpul, et kulude kokkuhoiu eesmärgil enam lasteaiad ei toetata.

Meie kandi Põlgaste küla ettevõtte on tihedas koostöös kogukonnaga. Oma töötajate kuni 16-aastaseid lapsi peame rahalise toetusega mees kaks korda aastas – lastekaitsepäeval ja jõulude ajal. Kohalikele lasteaiadele teeme jõulupakid. Peame mees ka pansio- naadi kollektiivi ning elanikke. Küla rahvaürituste läbiviimiseks oleme eraldanud rahalisi vahendeid, et toetada kogukonna ühtsust.

Ma olen vaba inimene, vabas riigis. Minul ja igal kodanikul on õigus otsustada, kuhu ta läheb jaanitulele ja kus peab jõule. See ei käi ametniku ettekirjutuse järgi.

Rainer Soosaar: otsuseid ei tohi edasi lükata – Kanepi vajab arengut kohe

Olen üles kasvanud praeguses Kanepi vallas Krootuse külas. Siin on möödunud minu lapsepõlv, siin asub minu kodu ja tulevik. Olen abielus ja kahe lapse isa. Olen olnud aastaid ettevõtja, töötanud kohalikus omavalitsuses ning olnud mitme volikogu (Kõlleste ja Kanepi) koosseisus. Tean, kui oluline on kuulata rahva muresid ja neid aidata lahendada.

Oma ettevõttes Kõlleste Garlic OÜ olen 15 aastat tegelenud küüslaugu ja sibula kasvatusega. See on toonud palju rõõmu, aga olen pidanud tegelema ka lahendust vajavate probleemidega. Neid edasi ei saa lükata, vaid tuleb otsustada ja tegutseda. Elu on õpetanud, et tehtud otsuse eest tuleb ka vastutada.

159

Rainer Soosaar
Kõlleste Garlic OÜ
juhatuses liige

Meie piirkonna suurimad probleemid on seotud rahvastiku kahanemise, töökohtade vähesuse ja teenuste piiratud kättesaadavusega.

Täna sel päeval oleme olukorras, kus toimetulek ja hakkamasaamine maapiirkonnas on paljudele peredele väljakutseks. Olgu see siis pere

pisemate kasvatamine, nende haridustee või eluks vajalike teenuste kättesaadavus. Kanepi valla hea asukoht ja suurlinna Tartu lähedus tähendab paljudele igapäevast teekonda kooli, tööle või vaba aja sisustamiseks. Meie piirkonda on vaja luua meeldivamat elukeskkonda, arendada ettevõtlust ja parandada teede seisukorda, et tööle jõudmine oleks lihtne ja mugav.

Häid ideid ei tohi lasta raisku minna, nendega tuleb ka raskuste kiuste edasi liikuda ja lõpule viia. Kanepi vald peab aktiivselt osalema rahvusvahelistes programmides, kust on võimalik kaasata rahalisi vahendeid elukeskkonna parandamiseks. Inimene peab saama värikalt elada ka väljaspool suuremaid keskusi.

CV

- Sündinud 22. oktoober 1983
- Abielus ja kahe lapse isa
- Lõpetanud Eesti Maaülikooli põllumajandusettevõtte majandamise eriala (BA)
- Kõlleste Garlic OÜ juhatuses liige
- Töötanud Setomaa Vallavalitsuse ehitusspetsialistina 2020–2023
- Kanepi Vallavolikogu liige, majandus ja eelarvekomisjoni liige 2017–2021
- Kõlleste Vallavolikogu liige 2009–2017
- Huvialad autosport, tehnika

156

Markus Meinhart Rego
Tartu Ülikool, üliõpilane

Markus Meinhart Rego: Kanepi peab olema parim koht, kuhu tagasi tulla

Kui küsida Kanepi kandi inimese käest, miks talle meeldib siin elada, on vastuseks tavaliselt meie kaunis loodus. Sellele järgneb sageli sedastus, et Kanepi on nii hea asukohaga, kuna mõistlikus läheduses on ju lausa neli linna – Põlva, Võru, Otepää ja Tartu.

Imsetunne igaüks end selles vastuses ära, sest tegelikult ju nii ongi. Kui hajusat asustust võib pidada Kanepi valla suurimaks väljakutseks, siis kaunis loodus ja mitmete linnade lähedus on meie tugevused, mis aitavad selle ületada.

Valdav enamus töö- ja majanduselust toimub küll linnades, kuid üha enam inimesi, sageli just noored pered soovivad elada maal, looduses ja vaikus. Erinevad kaugtöö võimalused ning head ühendused linnadega võimaldavad sellel teoks saada ning nn vastulinastumise laine võiks hakata tuure koguma. Soov ja võimalus linnast lahkuda on olemas, kuid kaugemal pole lihtsalt piirkondi, kus oleks elamiseks sobivat kodu leida. Kuidas saab Kanepi vald seda probleemi leevendada ning maaomavalitsuste olemusvõitluses uue konkurentsieelse saada?

Kui noor inimene soovib oma kodukanti tagasi pöörduda või lihtsalt siia kolida, vajab ta esmalt mõistagi eluaset. Üürimine on esialgu jõukohasem kui ostmine, ent kinnisvaraportalides haigutab tühjus. Üksikud pakkumised olevad korterid on maapiirkondades sageli renoveerimata ja asuvat nõukogudeaegsetes paneelilamutes. Noor spetsialist, kelle pealt võiks laekuda arvestatav maksutulu, tahaks aga kaasaegset ja korralikku elamispinda kohas, kus toidukauplus ja muu esmajalik on kodu lähedal.

Selleks võiks omavalitsus koostöös riigi ja erasektoriga rajada suurematesse asulatesse tänapäevased üürimajad, et muuta kvaliteetne elamispind piirkonnas püsivalt kättesaadavaks. See pakub leevendust küll uute tulijate eluaseme murele, ent samal ajal tuleb jõudsalt toetada ka juba olemasoleva elamufondi renoveerimist ning lihtsustada eramajade ehitusega seotud planeeringute ja lubade menetlemise protsessi kohalikus omavalitsuses. Nii tagame, et Kanepi vallas elada soovijate unistus saaks teoks võimalikult muretult.

Kodu peab ümbritsema ka meeldiv ja turvaline elukeskkond. Kuigi meie vallas avanevad looduskauunid vaated metsadele ja järvedele, tuleb senisest enam panustada asulate rohealade ja puhkepaikade heakorda. Hooldatud rohelus ja puhas asulapilt on meie visiitkaart ning muudab sinse elukeskkonna

CV

- Sündinud 21. jaanuaril 2004
- Lõpetanud 2023. aastal Kanepi Gümnaasiumi
- Tartu Ülikooli bakalaureusetudeng õigusteaduse erialal
- Olen aktiivselt panustanud kohaliku arutelukultuuri edendamisse. Minu eestvedamisel toimus Kanepis 2021. aastal kohalike valimiste debatt, 2022. aastal noorte osaluskohvik, kus noored said koos otsustajatega arutada olulisi küsimusi nii riigi kui ka kohalikul tasandil ning 2023. aastal noorte suunatud Riigikogu valimiste debatt Kanepi seltsimajas.

atraktiivsemaks. Ühtlasi on tähtis, et arendaksime kõnni- ja kergteede võrku, mis muudab asulates ja nende vahel liikumise turvaliseks nii autojuhile kui ka igas vanuses jalakäijale.

Kanepi vald oma murede ja rõõmudega on juba praegu üks maailma parimaid kohti elamiseks. Pingutame, et see oleks ka maailma parim koht naasmiseks ja elama asumiseks, sest ainult nii võime kindlad olla, et meie vald areneb ja õitseb ka tulevikus. Inimesed tahavad siin elada ja meil tuleb need võimalused luua. Väikelele omavalitsusele on iga elanik hindamatu väärtus, igaüks loeb!

Egle Rossmann: hooliv vald on tugev vald

Olen Egle Rossmann, kahe imelise tütre ema, hoolidustöötaja ja üliõpilane. Olen kogu oma teadliku elu elanud Kanepi vallas. Minu väärtused kujunesid lapsepõlves vanaema kõrval, kes töötas Kanepi erihooldekodus. Olen tänulik, et sain kasvada keskkonnas, kus oldi eeskujuks ja pöörati suurt tähelepanu sallivusele ning austusele. Minu elu ja kogemused on õpetanud, et hoolimine on elustiil, mis mõjutab meie igapäevast suhtumist ning aitab luua sidusat kogukonda.

Oman 13-aastast kogemust hoolidustöötajana. Töö hooldekodus on õpetanud kannatlikkust, empaatiat ja oskust märgata väikseid, kuid olulisi detaile, mis parandavad inimese elukvaliteeti.

Kandideerin kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel, sest oma töökogemuse põhjal näen kindlasti vajadust valla omandis jätkava hooldekodu järele. Ülimalt oluline on, et eakad saaksid väärrika ja turvalise hoolduse ning valla omandis olev hooldekodu võimaldab seda taskukohasema hinnaga, tagades samas kvaliteedi ja paindlikkuse vastavalt kogukonna vajadustele. Kohalikul omavalitsusel on võimalik kontrollida ja jälgida töötajate kutse kvalifikatsioone ning pakkuda piirkondlikele elanikele püsivaid töökohti. Minu kogemus on näidanud, et hooldekandeteenuseid pakkuvates eraettevõtetes on kaadrioolavus oluliselt suurem. Samuti on valla omandis oleva hooldekodu korral võimalik arendada sünkroonis

CV

- Sündinud 10. juuli 1987
- Krootuse Põhikooli vilistlane
- Olen 13 aastat töötanud Krootuse hooldekodus ning 2018. aastal omandasin hoolidustöötaja kutse.
- 2024. aastal alustasin õpinguid Tartu Ülikooli Pärnu kolledžis sotsiaaltöö ja rehabilitatsiooni erialal.
- Vabaajal ja kahe lapse ema
- Hobideks on lugemine ja küpsetamine
- Minu suurim soov on, et meie vald pakuks nii lastele, noortele, peredele, eakatele kui ka erivajadustega inimestele turvalist ja väärtustavat elukeskkonda.

koduteenust, mis tulevikus võiks pakkuda eakatele ja erivajadustega klientidele teenust näiteks päevakeskuse näol. Iga inimese esmane soov on vananeda väärilt kodus ja sellest tulenevalt peaks kohaliku omavalitsuse fookus olema jätkusuutliku koduteenuse arendamisel.

Minu prioriteet on inimeskeskus, sotsiaalne kaasatus ja võrdõiguslikkus, et Kanepi vald oleks kõigile avatud ja kaasav, kus inimesed saavad osaleda otsustusprotsessides, teenused on turvalised ja ligipääsetavad ning iga inimene – laps, noor, lapsevanem, eakas või erivajadustega inimene – tunneb end hoituna, kuulatuna ja kogukonna olulise liikmena.

164

Egle Rossmann
Kanepi valla
Hooldekeskus,
hoolidustöötaja,
üliõpilane

157

Marek Kruusla
Tegevjuht, Hurmi
Agro OÜ

Marek Kruusla: edu võti on koostöö

Olen teise põlvkonna põllumajandusettevõtja. Kuigi Eesti põllumajanduse ajalugu on võrreldes paljude vanade Euroopa riikidega lühem, pean end siin kogunud ja pikkade traditsioonidega põllumeheks. Samas kuulun Euroopa mastaabis pigem alustavate põllumajandusettevõtjate hulka.

Alustasin ettevõtlusega 14 aastat tagasi ning tänaseks juhin kahte ettevõtet, kus töötab kokku 24 inimest. Meie tegevus on kasvanud kohalikust tasandist Euroopa turule.

Viiimastel aastatel oleme sageli kuulnud erinevaid loosungeid, mis räägivad ettevõtluse arendamisest ja investeringute meelitamisest maapiirkondadesse. Olen ka ise mõtisklenud, mida need lubadused omavalitsuste kontekstis tegelikult tähendavad ning kuidas neid realselt ellu viiakse või soodustatakse. Tõsiasi on see, et tihti jäävad need lubadused pelgalt sõnakõlksuks – suuresti seetõttu, et omavalitsustel puudub rahaline ja organisatsiooniline võimekus arendada tööstuslinnakuid või luua selliseid toetusmeetmeid, mis looksid maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtetele reaalset konkurentsieelist. Paraku taandub omavalitsuste roll ettevõtluse edendamisel sageli vaid bürokraatia vähendamisele ning igapäevastele inimlikele väärtustele nagu ametnike koostöövalmidus ja tähtsusest kinnipidamine. Riiklikul tasandil on olemas mitmeid programme maapiirkondade toetamiseks, ent nende mõju ja tulemuslikkus sõltuvad otseselt kohalike omavalitsuste töö kvaliteedist. Kuna minu ettevõtted tegutsevad mitme omavalitsuse piirialadel, olen vahetult kogenud nii positiivseid kui ka negatiivseid näiteid sellest, kuidas bürokraatia võib ettevõtlust vastavalt kas toetada või pidurdada.

Põllumajandusettevõtjana ei saa ma tegutseda kogukonnast eraldi – meie tegevus mõjutab kõiki ümberkaudseid elanikke. Olgu nendeks tolmu tekitavad

CV

- Sünniaeg 31. märts 1987
- Koolitee algas Põlgaste Põhikoolis, 2006. aastal lõpetasin Kanepi Gümnaasiumi
- 2006-2009 Eesti Maaülikool, bakalaureusekraad põllu- ja aiasaaduste tootmise erialal
- 2009-2011 Eesti Maaülikool, magistrikraad põllumajandussaaduste tootmise ja turustamise erialal
- 2011. aastal asutasin esimese ettevõtte Hurmi Agro OÜ
- 2020. aastal asutasin teise ettevõtte Landholding OÜ
- 2022. aastal sai minust pisikese tütre isa
- Hobid: reisimine, jahindus, jalgrattasõit, mootorrattad
- Südamelähedased on pere, loomad ja loodus

veokid ja traktorid katteta külahavateedel või siis aroomi levitavad väetamistööd nädalavahetusel, mis sageli toimuvad turismi- ja puhkealade läheduses. Kasutusel on parim kesk-konna säästev tehnoloogia. Kogukonnaga arvestamine ja koostöö on vältimatud.

Olen andnud oma panuse ka kogukonna arengusse. Põlgaste jõusaali planeerimisel ja elluviimisel löin kaasa suurima rõõmuga, sest sellega täitis üks minu lapsepõlve ammune unistus. Traditsiooniks on saanud ka igal aastal toimuva jaanitule materjalide organiseerimine ja paigaldamine.

Loodan oma koostöö- ja juhtimiskogemust rakendada ka omavalitsuse töös, kui osutun valituks. Ettevõtjana on mind maakonna arvestuses tunnustatud 2019. ja 2023. aastal Äripäeva Põlvamaa TOPis esimese kohaga. Kas olen kogukonna silmis ettevõtjana õnnestunud või ebaõnnestunud – sellele annavad hinnangu valijad valimispäeval.

Ristsõna

Õige vastuse saatjate vahel loosime välja **reisi kahele** Brüsselisse, võõrustajaks europarlamenti liige **Marina Kaljurand**.

**VÕIDA
REIS!**

Vastused saatke
25. oktoobriks
2025.a. e-postiga:
lahendus@sotsid.ee
või kirja teel:
Sotsiaaldemokraatlik
Erakond,
Toompuiestee 16,
Tallinn 10137

	Kaksik-	...reakt-sioon	Riigi-aktsia-selts	Amper	SDE: langema peab toidu ...	...lips								
Kerge keldrita puitehitis-elamu														
Meeleline himu				Meheisa ...marssal (Liivi Ordu kõrgem ametisik)										
	Esiklaps SDE au-esimees (pildil)													
2 × täht			Aitamine Lääne-Eesti vee-rohkeim jõgi											
Vere-grupp		Vaata! Öise vaht-konna liige V.-Roomas			Eesti Muinsus-kaitse Selts	Euro-parla-mendi saadik (pildil)	Kelvin		Tund SDE saavu-tus 2022. aastast – ... tagab hooled kodu-koha	Pard				
Viinamari (itaalia k.)				Maitse Järglased										
Rista-misi panema							Per annum Tamm (inglise k.)							
VASTUS														
Sirje					Naisenimi JO-...-MI									
Veelind				Valgus-tatuse mootühik Jutu-ajamine						Korv-pallur				
Lennuki-mark			Endine näitleja ...-kiri				He, she, ... Mees (soome k.)							
North		Händikäp			Armastus-jumal Kreeka täht									
			Värvus											
			Tõnu Õnnepalu alias Emil ...					Jood Suur-võistlus						
			Linnaosa			...tõlv (hundinui) Tihu-meeter								
			Emane lammas				Mister							
			Samuel											
ristsonad.ee Nutti														

VALIMISPÄEV:

19. oktoober 2025, kell 9–20
on avatud kõik valimis-
jaoskonnad ning toimub
ka kodus hääletamine.

E-hääletamine

algab juba 13. oktoobril kell 9
ja kestab 18. oktoobril kella 20-ni.
Hääletada saab ööpäev läbi aadressil:
www.valimised.ee